

O recunoaștere a valorii Școlii Matematice Românești (Recognizing the Value of the Romanian Research in Mathematics)

RADU GOLOGAN

Universitatea „Politehnica” București

Societatea de Științe Matematice din România

The paper is devoted to a short presentation of the First Joint Meeting of the Romanian Mathematical Society and the American Mathematical Society, held in Alba Iulia, Romania in June 2013. The author makes also some historical remarks concerning the two societies and on the high recognition of a great number of mathematicians with background in the Romanian mathematical education system.

Keywords: Romanian Mathematics, American-Romanian mathematician, Romanian-American meeting, Mathematics, Joint meetings in mathematics.

Cele două societăți importante ale matematicienilor români și americani au o vechime de peste un secol și o reprezentare importantă în viața matematică a țărilor respective.

Societatea Americană de Matematică (American Mathematical Society, abr. AMS) a fost înființată la New York în 1888, purtând, la început, numele de Societatea Matematică din New York. În prezent, este cea mai importantă organizație matematică din lume, cu peste 30.000 de membri, zeci de periodice publicate, unele printre primele 20 clasificate ISI, sute de cărți de specialitate și manuale editate. AMS oferă cercetării mondiale cea mai mare bază de date de cercetători cu referate ale articolelor publicate de aceștia (Mathscinet Database). Începând cu anul 1900, AMS organizează, anual, uneori cu celelalte organizații matematice mai mici din SUA, importante conferințe de cercetare matematică, așa-numitele Joint Meetings of the AMS. A fi invitat să prezinți o comunicare invitată (invited address) de o oră, la o astfel de conferință, este considerată nu numai o onoare, dar în primul rând o recunoaștere oficială a valorii cercetărilor matematice realizate.

În același timp, Societatea Americană de Matematică este, adesea, consultată de executivul american pe probleme de cercetare și educație de interes național, iar rapoartele periodice oferite de acestea fac ca importanța cercetării fundamentale în SUA să fie bine înțeleasă de politicienii americani.

Societatea de Științe Matematice din România

(abr. SSMR sau în traducerea oficială Romanian Mathematical Society, abr. RMS) a fost înființată, în 1910, pe structura deja existentă a Gazetei Matematice (revistă apărută în 1895). De aceea, prima titulatură, păstrată pînă în 1949, când a primit titlatura actuală, s-a numit Societatea Gazeta Matematică. Analog cu AMS, SSMR a organizat, anual, încă de la înființare, conferințe de informare, de didactică matematică, dar și de cercetare. Multe dintre rezultatele importante obținute de către matematicienii români, mai ales în perioada ineterbelică, au fost anunțate mai întâi în astfel de manifestări. În perioada anilor 1960-2000, SSMR s-a axat mai mult pe matematica școlară, didactica matematică, pregătirea profesorilor și concursuri de matematică. E de notorietate, dar și o mândrie națională, faptul că Societatea de Științe Matematice este inițiatoarea olimpiadelor internaționale de matematică în 1959.

După 2000, SSMR s-a restructurat masiv, după modelul marilor societăți de profil. Astfel, cu toate că 90% dintre membrii societății provin din mediul preuniversitar, rolul departamentelor de cercetare și de învățămînt universitar crește mereu în viața acesteia. Exemplu stau valoarea științifică crescândă, an de an, a conferințelor anuale ale SSMR, iar conferința comună cu AMS, prima de acest fel, organizată în Europa Centrală și de Est, despre care vom vorbi în continuare, întărește cele afirmate.

Începând cu anii 1990, AMS a început un program de internaționalizare a conferințelor sale (Joint

Meetings), devenite, așa-numitele, International Joint Meetings. Acestea sunt organizate, de cel mult două ori pe an, în colaborare cu Societăți profesionale ale matematicienilor din țări cu tradiție matematică de excepție. Așadar, au avut loc astfel de manifestări în colaborare cu Societățile matematice din țări ale Europei occidentale, Japonia, Canada, Brazilia, Coreea de Sud, Australia, o listă destul de restrânsă de altfel. Pentru organizarea unei astfel de conferințe este necesar, în primul rând, recunoașterea internațională a tradiției matematice a țării respective și a societății matematice locale.

Urmare a prestigiului crescând al cercetării matematice românești, realizată atât în centrele de cercetare și universitățile din România, dar și acolo unde cercetătorii români de prestigiu ocupă poziții recunoscute împreună cu „lobby-ul” realizat de aceștia la AMS, Societatea de Științe Matematice din România a fost invitată să organizeze prima o astfel de conferință comună cu AMS. Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române a fost desemnat, de comun acord, de cele două părți, partener al acestei conferințe, deoarece cea mai mare concentrare de producție matematică românească se realizează la acest institut. Propunerea românească pentru locul de desfășurare a fost Universitatea „1 Decembrie” din Alba Iulia. În urma unei vizite a conducerii AMS la Alba Iulia pentru studierea infrastructurii necesare, s-a acceptat locul de desfășurare și perioada.

Conferința a avut loc în perioada 27-30 iunie 2013, devenind cel mai mare eveniment matematic desfășurat vreodată în România. Au participat peste 450 de matematicieni din întreaga lume. Lucrările s-au desfășurat în plen (conferințe invitate) și în cele 21 de secțiuni. Comitetul Științific Internațional (Program Committee, în tradiția conferințelor AMS) a fost ales prin votul celor trei părți implicate. Au făcut parte Marian Aprodu de la Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române (IMAR), Lucian Beznea de la IMAR și Universitatea București, Ioana Dumitriu de la Universitatea Washington, Seattle, Radu Gologan de la SSMR și Universitatea „Politehnica” București, Tudor Rațiu de la Școala Politehnică Federală din Lausanne, Daniel Tătaru de la Universitatea California, Berkeley, Yuri Tschinkel de la Institutul de Matematică Courant, New York și Steven H. Weintraub, reprezentând Societatea Americană de Matematică. Comitetul Științific Internațional a decis, după propuneri și dezbateri pe parcursul a mai bine de un an, prin vot secret, ca invitații în plen (invited address) să fie matematicienii: Viorel Barbu de la Universitatea „A.I.

Cuza” din Iași, Sergiu Klainerman de la Universitatea Princeton SUA, George Lusztig de la Massachusetts Institute of Technology, Mihnea Popa de la Universitatea Illinois, Chicago, SUA, Ștefan Papadima de la Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române și Dan Timotin de la Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române. Considerăm o dovadă a recunoașterii excelenței matematicii românești faptul că toate aceste personalități ale matematicii mondiale și-au făcut studiile în universități românești, iar trei dintre ei sunt membri ai unor universități sau centre de cercetare din România. Remarcabil este și faptul, ce a reieșit pe parcursul conferinței, că matematica românească, produsă în România, a avut, în ultimele două decenii, cea mai prolifică perioadă a istoriei ei. Aceasta s-a datorat liberei circulații a cercetătorilor în lume, contractelor internaționale de cercetare, promovării tinerilor talentați și colaborării excepționale cu diaspora din matematica românească.

E important de remarcat că, pe lângă pleiada de mari matematicieni români formați în perioada anilor 50-70 în România, ce reprezintă nume de prestigiu în mari centre de cercetare din lume – amintesc aici pe Ciprian Foaș, Viorel Barbu, Dan Burghilea, George Lusztig, Dan Voiculescu, Sorin Popa, Sergiu Klainerman, Florian Pop, Ștefan Papadima omițând, sigur, încă cel puțin 20-30 de nume importante – există o mare producție matematică de excepție în domenii de cercetare extrem de actuale, datorate unor matematicieni tineri ca Daniel Tătaru, Andrei Teleman, Andrei și Sergiu Moroianu, Ciprian Manolescu și Adrian Ioana (ambii câștigători la Congresul Societății Europene de la Cracovia, al marelui premiu al EMS acordat, la fiecare patru ani, primilor 10 cei mai importanți matematicieni sub 35 de ani cu origine europeană), Mihnea Popa și, sigur, lista poate continua cu pagini întregi.

Trebuie remarcată, în același timp, contribuția remarcabilă a Universității din Alba Iulia la reușita acestui festival mondial al matematicii, prin buna organizare locală, prin calitatea acțiunilor culturale ce le-au însoțit pe cele matematice.

Cu siguranță, a fost un moment ce a întărit percepția lumii matematice pentru excelența cercetării matematice românești și, implicit, a educației matematice din aceste locuri, pe care suntem datori să o păstrăm cu toate tendințele ce îmbolnăvesc, adesea, școala românească.

Închei cu un prim scurt raport al Secretarului general adjunct al AMS, profesorul Steven Weintraub, publicat pe site-ul AMS: *"The meeting was a great*

success in all regards. The scientific program, organized by representatives of both societies, included plenary speakers from each society, and 21 special sessions. The opening ceremony, at which various dignitaries spoke, was followed by a full day

of mathematics talks, and a lavish reception in the evening ... Everything went without a hitch, and even the weather cooperated."

Autor corespondent: Radu.gologan@imar.ro;
rgolog@yahoo.com